

EIROPAS PADOME

Eiropas līgumi

ETS Nr.160

EIROPAS KONVENCIJA PAR BĒRNU TIESĪBU IZMANTOŠANU

Strasbūra, 1996.gada 25.janvāris

European Convention on the Exercise of Children's Rights

Preambula

Eiropas Padomes dalībvalstis un citas šo konvenciju parakstījušās valstis,

ņemot vērā to, ka Eiropas Padomes mērķis ir sasniegt lielāku vienotību tās dalībvalstu starpā,

ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērna tiesībām un jo īpaši tās 4. pantu, kas liek dalībvalstīm veikt visus nepieciešamos likumdošanas, administratīvos un citus pasākumus minētajā konvencijā noteikto tiesību īstenošanai;

ievērojot Parlamentārās Asamblejas Rekomendāciju 1121 (1990) par bērna tiesībām;

pārliecinātas, ka būtu jāveicina bērnu tiesības un intereses un tādēļ bērniem būtu jābūt iespējai izmantot savas tiesības, jo īpaši ģimenes lietu procesos, kas tos skar;

atzīstot to, ka bērniem būtu jāsniedz svarīgā informācija, kas ļautu veicināt šīs tiesības un intereses, un būtu pienācīgi jāņem vērā bērnu viedoklis;

atzīstot vecāku lomu bērnu tiesību un interešu aizsardzībā un veicināšanā un ņemot vērā to, ka valstīm arī vajadzības gadījumā būtu jāiesaistās šajā aizsardzībā un veicināšanā;

ņemot vērā to, ka konflikta gadījumā ģimenēm tomēr būtu vēlams mēģināt panākt vienošanos pirms lietas iesniegšanas tiesu iestādē,

ir vienojušās:

1. nodaļa - Konvencijas darbības joma, mērķis un definīcijas

1. pants - Konvencijas darbības joma un mērķis

1. Šī konvencija attiecas uz bērniem, kas nav sasnieguši 18 gadu vecumu.

2. Šīs konvencijas mērķis ir bērnu interesēs veicināt to tiesības, piešķirt tiem procesuālas tiesības un atvieglot šo tiesību izmantošanu, nodrošinot to, ka bērnus pašus vai ar citu personu vai organizāciju palīdzību informētu un ļautu tiem piedalīties tiesas procesos, kas tos skar.

3. Šajā konvencijā tiesas procesi, kas skar bērnus, ir ģimenes lietu procesi, jo īpaši tie, kas saistīti ar vecāku varas izmantošanu, piemēram, attiecībā uz dzīvesvietu un piekļuvi bērniem.

4. Parakstot šo konvenciju vai iesniedzot ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumentu, katra valsts Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram adresētā deklarācijā norāda vismaz trīs ģimenes lietu procesu kategorijas tiesu iestādēs, uz ko šī konvencija attiecas.

5. Katra Puse ar vēlāku deklarāciju var norādīt vēl citas ģimenes lietu kategorijas, kam šo konvenciju piemēro, vai sniegt informāciju par 5. panta, 9. panta 2. punkta, 10. panta 2. punkta un 11. panta piemērošanu.

6. Nekas šajā konvencijā nekavē Puses piemērot normas, kas ir labvēlīgāki bērnu tiesību veicināšanai un izmantošanai.

2. pants - Definīcijas

Šīs konvencijas nolūkos:

a "tiesu iestāde" ir tiesa vai administratīva iestāde ar līdzvērtīgām pilnvarām;

b "vecāku varas īstenotāji" ir vecāki un citas personas vai organizācijas, kurām ir tiesības īstenot vecāku varu pilnībā vai daļēji;

c "pārstāvis" ir persona, piemēram, jurists, vai organizācija, kas ir iecelta pārstāvēt bērnu tiesu iestādē;

d jēdziens "vajadzīgā informācija" nozīmē informāciju, kas piemērota bērna vecumam un uztverei un ko bērnam sniedz, lai tas varētu pilnībā izmantot savas tiesības, ja vien šīs informācijas sniegšana nav pretrunā ar bērna labklājību.

II nodaļa - Procesuālie pasākumi, lai veicinātu bērnu tiesību izmantošanu

A. Bērna procesuālās tiesības

3. pants - Tiesības būt informētam un izteikt savu viedokli procesa laikā

Bērnam, kuru attiecīgās valsts likumi uzskata par tādu, kuram ir pietiekama izpratne, saistībā ar tiesas procesu, kas to skar, piešķir šādas tiesības, un tam ir tiesības tās pieprasīt:

a saņemt visu vajadzīgo informāciju,

b tikt uzklausītam un izteikt savu viedokli,

c saņemt informāciju par iespējamām sekām, ja šim viedoklim pakļaujas, kā arī visu lēmumu iespējamās sekas.

4. pants - Tiesības lūgt iecelt īpašu pārstāvi

1. Saskaņā ar 9. panta noteikumiem, bērnam ir tiesības pašam vai ar citu personu vai organizāciju starpniecību lūgt īpašu pārstāvi tiesas procesā, kas skar bērnu, ja attiecīgās valsts likumi nepieļauj, ka vecāku varas īstenotāji pārstāv bērnu, jo tiem ar pēdējo ir interešu konflikts.

2. Valstīm ir tiesības ierobežot 1. punktā minētās tiesības, attiecinot tās tikai uz bērniem, kurus attiecīgās valsts likumi uzskata par tādiem, kam ir pietiekama izpratne.

5. pants - Citas iespējamās procesuālās tiesības

Puses apsver iespēju piešķirt bērniem papildu procesuālās tiesības saistībā ar procesiem tiesu iestādē, kas skar bērnu, jo īpaši

a tiesības lūgt palīdzību to izvēlētai piemērotai personai, lai palīdzētu tiem izteikt savu viedokli;

b tiesības pašiem vai ar citu personu vai organizāciju starpniecību lūgt iecelt atsevišķu pārstāvi, attiecīgos gadījumos, juristu;

c tiesības iecelt pašam savu pārstāvi;

d tiesības izmantot daļu pušu tiesību vai visas šīs tiesības šādos procesos.

B. Tiesu iestāžu loma

6. pants - Lēmumu pieņemšanas process

Procesā, kas skar bērnu, tiesu iestāde pirms lēmuma pieņemšanas

a apsver, vai tās rīcībā ir pietiekama informācija, lai pieņemtu lēmumu bērna interesēs un, ja vajadzīgs, tā iegūst papildus informāciju no vecāku varas īstenotājiem;

b gadījumā, kad attiecīgās valsts likumi bērnu uzskata par tādu, kam ir pietiekama izpratne,

- nodrošina to, ka bērns ir saņēmis visu vajadzīgo informāciju;

- attiecīgos gadījumos konsultē bērnu pašu, ja nepieciešams, privāti vai nu patī, vai ar citu personu vai organizāciju starpniecību tādā veidā, kas ir piemērots tā izpratnei, ja vien tas nebūtu nepārprotami pretrunā ar bērna interesēm;

- ļauj bērnam izteikt savu viedokli;

c pienācīgi ņem vērā bērna izteikto viedokli.

7. pants - Pienākums rīkoties ātri

Procesos, kas skar bērnu, tiesu iestāde rīkojas ātri, lai izvairītos no nevajadzīgas kavēšanās, un ir pieejamas procedūras, lai nodrošinātu, ka tās lēmumus ātri izpilda. Steidzamos gadījumos tiesu iestādes ir pilnvarotas, ja vajadzīgs, pieņemt lēmumus, kas jāizpilda nekavējoties.

8. pants - Rīcība pēc pašas ierosmes

Procesos, kas skar bērnu, tiesu iestāde ir pilnvarota rīkoties pēc pašas ierosmes attiecīgās valsts likumos noteiktos gadījumos, ja nopietnās briesmās ir bērna labklājība.

9. pants - Pārstāvja iecelšana

1. Tiesas procesos, kas skar bērnu, ja attiecīgās valsts likumi nepieļauj to, ka vecāku varas īstenotāji pārstāvētu bērnu, jo tiem ar viņu ir interešu konflikts, tiesu iestāde ir pilnvarota iecelt īpašu bērna pārstāvi šajos procesos.

2. Puses apsver iespēju paredzēt to, lai procesos, kas skar bērnu, tiesu iestāde būtu pilnvarota iecelt atsevišķu pārstāvi, attiecīgos gadījumos, juristu, kas pārstāvētu bērnu.

C. Pārstāvju loma

10. pants

1. Tiesas procesos, kas skar bērnu, ja vien tas nebūtu nepārprotami pretrunā ar bērna interesēm, pārstāvis

a sniedz bērnam visu vajadzīgo informāciju, ja attiecīgās valsts likumi bērnu uzskata par tādu, kam ir pietiekama izpratne;

b sniedz bērnam paskaidrojumus par iespējamām sekām, ja bērna viedokli ņem vērā, un visu pārstāvja darbību iespējamās sekas, ja attiecīgās valsts likumi bērnu uzskata par tādu, kam ir pietiekama izpratne;

c noskaidro bērna viedokli un iepazīstina ar to tiesu iestādi.

2. Puses apsver iespēju paplašināt 1. punkta noteikumu piemērošanu, attiecinot tos arī uz vecāku varas īstenotājiem.

D. Dažu noteikumu piemērošanas paplašināšana

11. pants

Puses apsver iespēju paplašināt 3., 4. un 9. panta noteikumu piemērošanu, attiecinot tos arī uz procesiem citās organizācijās, kas skar bērnus, kā arī uz jautājumiem, kas skar bērnus, bet par ko nav ierosināts tiesas process.

E. Valstu organizācijas

12. pants

1. Puses ar to organizāciju starpniecību, kuras inter alia veic 2. punktā norādītās funkcijas, sekmē bērnu tiesību veicināšanu un izmantošanu.

2. Minētās funkcijas ir šādas:

a iesniegt priekšlikumus, lai pastiprinātu likumus, kas saistās ar bērnu tiesību izmantošanu;

b sniegt atzinumus par likumprojektiem attiecībā uz bērnu tiesību izmantošanu;

c sniegt vispārēju informāciju par bērnu tiesību izmantošanu masu saziņas līdzekļiem, sabiedrībai, personām un organizācijām, kas nodarbojas ar jautājumiem saistībā ar bērniem;

d noskaidrot bērnu viedokļus un sniegt tiem vajadzīgo informāciju.

F. Citi jautājumi

13. pants - Starpniecība vai citi procesi strīdu šķiršanai

Lai novērstu vai šķirtu strīdus vai izvairītos no tiesas procesa sākšanas, kas skar bērnus, Puses sekmē to, lai būtu paredzēta starpniecība vai citi procesi strīdu šķiršanai, kā arī sekmē šo procesu izmantošanu, lai panāktu vienošanos Pušu noteiktos attiecīgos gadījumos.

14. pants - Juridiskā palīdzība un konsultācijas

Ja attiecīgās valsts likumi paredz juridisko palīdzību vai konsultācijas bērnu pārstāvībai tiesas procesos, kas tos skar, šos noteikumus piemēro saistībā ar jautājumiem, uz ko attiecas 4. līdz 9. pants.

15. pants - Attiecības ar citiem starptautiskiem dokumentiem

Šī konvencija neierobežo neviena cita starptautiska dokumenta piemērošanu, kurš aplūko īpašus jautājumus bērnu un ģimeņu aizsardzības kontekstā un kura dalībvalsts šīs konvencijas dalībvalsts ir vai par tādu kļūst.

III nodaļa - Pastāvīgā komiteja

16. pants - Pastāvīgās komitejas dibināšana un tās funkcijas

1. Šīs konvencijas nolūkos izveido Pastāvīgo komiteju.

2. Pastāvīgā komiteja pārskata ar šo konvenciju saistītas problēmas. Tā jo īpaši var

a izskatīt būtiskus jautājumus, kas saistīti ar šīs konvencijas interpretāciju vai īstenošanu. Pastāvīgās komitejas secinājumi attiecībā uz šīs konvencijas īstenošanu var būt rekomendācijas veidā.

Rekomendāciju pieņem ar trīs ceturtdaļu nodoto balsu vairākumu;

b ierosināt šīs konvencijas grozījumus un izskatīt iesniegtos ierosinājumus saskaņā ar 20. pantu;

c sniegt konsultācijas un palīdzību valstu organizācijām, kuru funkcijas ir minētas 12. panta 2. punktā, un veicināt to starptautisko sadarbību.

17. pants - Sastāvs

1. Pastāvīgajā komitejā katru Pusi var pārstāvēt viens vai vairāki pārstāvji. Katrai Pusei ir viena balss.

2. Katru 21. pantā minēto valsti, kas nav šīs konvencijas dalībvalsts, Pastāvīgajā komitejā var pārstāvēt novērotājs. Tādu pašu kārtību attiecina uz visām pārējām valstīm un Eiropas Kopienu pēc tam, kad tā ir uzaicināta pievienoties šai konvencijai saskaņā ar 22. panta noteikumiem.

3. Ja vien Puse nav informējusi Ģenerāļsekretāru par saviem iebildumiem, vismaz vienu mēnesi pirms Pastāvīgās komitejas sēdes tā var uzaicināt kā novērotājus piedalīties visās tās sēdēs vai vienā sēdē, vai kādā sēdes daļā

- jebkuru valsti, kas nav minēta šā panta 2. punktā;

- Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību Komiteju;

- Eiropas Kopienu;

- jebkuru starptautisku valstisku organizāciju;

- jebkuru starptautisku nevalstisku organizāciju, kuras viena vai vairākas funkcijas minētas 12. panta 2. punktā;

- jebkuru valsts vai nevalstisku organizāciju, kuras viena vai vairākas funkcijas ir minētas 12. panta 2. punktā.

4. Pastāvīgā komiteja var apmainīties ar informāciju ar attiecīgām organizācijām, kas nodarbojas ar bērnu tiesību izmantošanu.

18. pants - Sēdes

1. Trešā gada beigās pēc šīs konvencijas stāšanās spēkā un jebkurā laikā pēc tam pēc savas iniciatīvas Eiropas Padomes Ģenerāļsekretārs uzaicina sanākt Pastāvīgo komiteju.

2. Pastāvīgā komiteja var pieņemt lēmumus tikai tad, ja klāt ir vismaz puse dalībvalstu.

3. Ievērojot 16. un 20. panta noteikumus, Pastāvīgā komiteja pieņem lēmumus ar klātesošo biedru vairākumu.

4. Ievērojot šīs konvencijas noteikumus, Pastāvīgā komiteja izstrādā savu reglamentu, kā arī reglamentus visām darba grupām, ko tā varētu izveidot dažādu uzdevumu veikšanai atbilstīgi šai konvencijai.

19. pants - Pastāvīgās komitejas ziņojumi

Pēc katras sēdes Pastāvīgā komiteja nosūta Pusēm un Eiropas Padomes Ministru komitejai ziņojumu par diskusijām un pieņemtajiem lēmumiem.

IV nodaļa - Konvencijas grozījumi

20. pants

1. Jebkādu šīs konvencijas pantu grozījumus, ko ierosina kāda Puse vai Pastāvīgā komiteja, dara zināmus Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram, un vismaz divus mēnešus pirms nākošās Pastāvīgās komitejas sēdes tas nosūta šos ierosinājumus Eiropas Padomes dalībvalstīm, visiem parakstītājiem, Pusēm, visām valstīm, kas ir uzaicinātas šo konvenciju parakstīt saskaņā ar 21. panta noteikumiem, un visām valstīm vai Eiropas Kopienai, kas ir uzaicināta pievienoties konvencijai saskaņā ar 22. panta noteikumiem.

2. Visus grozījumus, kas ierosināti saskaņā ar iepriekšējā punkta noteikumiem, izskata Pastāvīgā komiteja, kura iesniedz ar trīs ceturtdaļu nodoto balsu vairākumu pieņemto tekstu Ministru komitejai apstiprināšanai. Pēc šīs apstiprināšanas tekstu nosūta Pusēm pieņemšanai.

3. Visi grozījumi stājas spēkā pirmajā tā mēneša dienā, kas seko vienu mēnesi ilga laikposma beigām kopš brīža, kad visas Puses ir informējušas Ģenerālsēkretāru par to, ka tās tekstu ir pieņēmušas.

V nodaļa - Beigu nosacījumi

21. pants - Parakstīšana, ratifikācija un spēkā stāšanās

1. Šī konvencija ir atklāta parakstīšanai Eiropas Padomes dalībvalstīm un valstīm, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet kas piedalījušās tās izstrādē.

2. Šī konvencija ir jāratificē, jāpieņem vai jāapstiprina. Ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas dokumentus iesniedz Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram.

3. Šī konvencija stājas spēkā pirmajā tā mēneša dienā, kas seko trīs mēnešu ilga laikposma beigām kopš brīža, kad trīs valstis, ieskaitot vismaz divas Eiropas Padomes dalībvalstis, ir izteikušas savu piekrišanu tam, ka šī konvencija tām uzliek saistības saskaņā ar iepriekšējā punkta noteikumiem.

4. Attiecībā uz kādu parakstītāju, kurš pēc tam izsaka savu piekrišanu tam, ka šī konvencija tam uzliek saistības, šī konvencija stājas spēkā pirmajā tā mēneša dienā,

kas seko trīs mēnešu ilga laikposma beigām kopš brīža, kad iesniegts tā ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas dokuments.

22. pants - Valstis, kas nav Eiropas Kopienas dalībvalstis

1. Pēc šīs konvencijas stāšanās spēkā Eiropas Padomes Ministru komiteja pēc savas iniciatīvas vai pēc Pastāvīgās komitejas ierosinājuma un pēc apspriešanās ar Pusēm var uzaicināt jebkuru valsti, kas nav Eiropas Padomes dalībvalsts un kas nav piedalījusies šīs konvencijas izstrādē, kā arī Eiropas Kopienu pievienoties šai konvencijai ar lēmumu, kas pieņemts ar Eiropas Padomes Statūtu 20. panta d) apakšpunktā paredzēto vairākumu un vienprātīgu to dalībvalstu pārstāvju balsojumu, kuriem ir tiesības piedalīties Ministru komitejā.

2. Attiecībā uz valstīm, kas pievienojas konvencijai, vai attiecībā uz Eiropas Kopienu, Konvencija stājas spēkā pirmajā tā mēneša dienā, kurš seko trīs mēnešu ilga laikposma beigām kopš brīža, kad dokuments par pievienošanos ir iesniegts Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram.

23. pants - Piemērošanas teritorija

1. Visas valstis parakstīšanas brīdī vai ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas dokumenta iesniegšanas brīdī var norādīt teritoriju vai teritorijas, uz kurām šī konvencija attiecas.

2. Vēlāk jebkura Puse ar Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram adresētu deklarāciju var paplašināt šīs konvencijas attiecināmību uz citām deklarācijā norādītām teritorijām un teritorijām, par kuru starptautiskajām attiecībām tā ir atbildīga, vai kuras vārdā tā ir pilnvarota uzņemt saistības. Attiecībā uz šādām teritorijām konvencija stājas spēkā pirmajā tā mēneša dienā, kas seko trīs mēnešu ilga laikposma beigām kopš brīža, kad Ģenerālsēkretārs ir saņēmis šo deklarāciju.

3. Deklarāciju, kas sastādīta atbilstīgi diviem iepriekšējiem punktiem attiecībā uz kādu šajā deklarācijā norādīto teritoriju, var atcelt ar Ģenerālsēkretāram adresētu paziņojumu. Atcelšana stājas spēkā pirmajā tā mēneša dienā, kas seko trīs mēnešu ilga laikposma beigām kopš brīža, kad Ģenerālsēkretārs ir saņēmis šo paziņojumu.

24. pants - Atkāpes

Attiecībā uz šo konvenciju nevar izdarīt nekādas atkāpes.

25. pants - Denonsēšana

1. Jebkura Puse jebkurā laikā var denonsēt šo konvenciju ar paziņojumu, kas adresēts Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram.

2. Šī denonsēšana stājas spēkā pirmajā tā mēneša dienā, kas seko trīs mēnešu ilga laikposma beigām kopš brīža, kad Ģenerālsēkretārs ir saņēmis šo paziņojumu.

26. pants - Paziņojumi

Eiropas Padomes Ģenerālsēkretārs paziņo Padomes dalībvalstīm, visiem parakstītājiem, visām Pusēm un visām pārējām valstīm vai Eiropas Kopienai, kas ir uzaicināta (-s) konvencijai pievienoties, par

a izdarītu konvencijas parakstīšanu;

b ratifikācijas, pieņemšanas, apstiprināšanas vai pievienošanās dokumenta iesniegšanu;

c visiem datumiem, kad šī konvencija stājas spēkā atbilstīgi 21. un 22. pantam;

d visiem grozījumiem, kas pieņemti saskaņā ar 20. pantu, un to spēkā stāšanās datumu;

e deklarācijām, kas izdarītas atbilstīgi 1. un 23. panta noteikumiem;

f denonsēšanu, kas izdarīta atbilstīgi 25. panta noteikumiem;

g visām citām darbībām, paziņojumiem vai saziņu saistībā ar šo konvenciju.

To apliecinot, apakšā parakstījušies, attiecīgi pilnvaroti, parakstīja šo konvenciju.

Strasbūrā, 1996. gada 25. janvārī, angļu un franču valodā, abiem tekstiem esot vienlīdz autentiskiem, vienā eksemplārā, kas deponēts Eiropas Padomes arhīvā. Eiropas Padomes Ģenerālsēkretārs nosūta apstiprinātas kopijas visām Eiropas Padomes dalībvalstīm, valstīm, kuras nav Eiropas Padomes dalībvalstis, bet kuras ir piedalījušās šīs konvencijas izstrādē, Eiropas Kopienai un visām valstīm, kas ir uzaicinātas pievienoties šai konvencijai.